

עין משפט
נר מצוה

יה א מיי פֿיט מהל' מכירה הל' ט סגג עשין סב טוש"ע ח"מ ס' רכז סעף א':



תוספות רי"ר

דא״ל להכי טרחי חבני ארעא דלא חזיא לך ובינונית נמי לא אמרן אלא דלא שבין בינונית דכוותיה אבל שביק בינונית דכוותיה א״ל הנחתי לך מקום לבנות ממנו פ״י כגון שמכרן ראובן לשמעון בחדר שאילו מכרן בזו אחר זז אין דינו של ב״ח אלא באחרונה כדתנן אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואפילו הן זיבורית וכשקנה לוי הבינונית אפילו הנח צאל שמעון עריות רצה מזה גובה רצה מזה גובה שאם יאמר לוי לוקח ראשון אין אצל שני דובין בינונית אומר לו לא מציתא למיטען שהוא אומר לו הנחתי לך מקום לגבות הימנו שהוא יורו טוב משלו הלכך יתיר מוצא הבינונית אצל הייתי גובה ממנו. עכשיו שמכרת אותה אני גובה ממך מן העריות וביבורית א״י לחדתו מפני שהוא אומר אם לא היהת לך בינונית ומכרת הייתי גובה זיבורית אבל עכשיו שהיהת לך בינונית ומכרת לא אנבא רצה מן העריות ואם רצה גובה בינונית מלוקח שני ואם הוא יאמר לו הנחתי לך מקום לגבות הימנו אומר לו א״י ליטול וחתר מדיני אע״פ שאני יכול שהוא כעין גזל ופחות מדיני איני רוצה ליטול הלכך גובה ממנו הבינונית ושינוי יבן שן לוי שהוא לוקח שני לשמעון שהוא לוקח ראשון דשמעון שהוא לוקח ראשון ושינוי אפילו קנה בינונית ושינוי לראובן זיבורית אמרין אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפי״ הן זיבורית משום דנכסי ראובן הן בני חורין אבל נכסי שמעון אינן בז״ח הילכך אי שון נכסיו דובן לוי שהן בינונית ובינונית מצי מדחי ל״י ואי לא לא מצי מדחי ל״י: אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ואתא ריבא דראובן וקטריף מיני״ דינא הוא דאזיל ראובן ומפצי ליה ולא מצי אמר ליה לא בעל דברים ידי את משום דא״ל דאי הפקת מיניה עלי הדר. א״ד אפי״ שלא באחריות נמי דא״ל לוי ראובן פרעתך ה״ן דשמעון מצי למיטען ליה ואע״ז דלא טעין ל״י ב״ד טוענין בעבורו כדתנן הבא ליפרע מנכסים משועבדים לא יפרע אלא בשבועה אלא אי טעין ל״י ראובן לב״ח טענה אחרת כגון שאומר לו אמת כי לא

צב:

אַבְל־שֶׁבַּב בינונית דכוותה מצי א"ר הנחתי דך מקום לגבות ממנו. לאו דווקא קאמר האי לישנא דלא שיך לומר הכי אלא לגבי צעלים ולא לגבי לוקח ראשון ועיקר טעמא לא היו אלא משום מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו והוא היה יכול לדחותו אצל צינונית אחרת דכוותה אבל לא שציק צינונית דכוותה לא מצי לדחותו אצל זיבורית דראשון נמי לא היה יכול לדחותו אצל זיבורית דאי משום אי שמקת שמקת ואי לאו מהדרנא שטרא דזיבורית למריה כדאמרין בפ"ק דצ"ק (דף ט. ושם) גבי מכר לאחד או לשלשה כאחד נכנסו תחת הצעלים הא אוקימנא התם ציתמי והך דהכא מייתי בתר הכי ומסתמא מיירי נמי ציתמי:

דִּינָא הוא דאויז' ראובן ומפצי ליה. וקא משתעי דינא צהדיה ומקשים מאי נפקא מינה שיטעון עמו ראובן ולא שמעון מה ירווח שמעון כצך הלא כל מה שיטעון ראובן יטעון שמעון וכ"מ נ"מ כגון שיש עדים קרובים לשמעון ואינם קרובים לראובן ורואים לחייב צעל חוב הכי לשמעון אינם יכולים להעיד אבל לראובן יכולים להעיד לא היא דכיון דסוף סוף יש ריוח לשמעון שיעמידו צידו הקרקע פסולין להעיד אפי' לראובן כדמוכח

בסוף פ"ק דמכות (דף י.) דאמר אילעא וטוביה קרידי דערבא הוו סבר רב פפא למימר גבי לוח ומלוה רחיקי הוו אמר ליה רב הונא צריה דרב יהושע לרב פפא אי לימיה ללוה לאו בתר ערבא אזיל ואין לומר דנפקא מינה כגון שהעדים המקיימין את השטר של צעל חוב קרובים לראובן ואין קרובים לשמעון ואי לא היה ראובן צעל דברים יכולים לקיימו הא נמי לאו מלתא היא מטעם דפרשישית דאפי' משתעי דינא צהדי שמעון לא מנא מקיימי ליה כיון דאי טריף ליה מיניה בתר ראובן אזיל ועוד דמסיק איכא דאמרי אפי' שלא באחריות נמי כו' הא אפי' איכו גופיה אמרינן צב"ז (דף מט. ושם) המוכר שדה שלא באחריות מעיד לו עליה אי אית ליה ארעא אחריתי דליכא למימר להעמידה לפני צעל חוב עמיד ולא היו פסול משום תרעומת כ"ש קרובים שלא יהיו פסולים משום תרעומת וליכא למימר דנפקא מיניה לענין שצועה דראובן יודע אם פרע לו אם לא ויכול לומר לו אשתבצ לי דלא אשתבצ לי דלא פרעתך דכפי' הקונטרס אבל שמעון אינו יודע ואינו רואה לטעון שקר דהא בללוה הכי צריך שצועה כדין הלא ליפרע מנכסים משועבדים דלא יפרע אלא שצועה ומיהו י"ל דנ"מ דיכול לומר אשתבצ לי דלא פרעתך כדפירש בקונטרס וכגון שמחל לו שמעון שצועה הבא ליפרע מנכסים משועבדים ורבי היה מדקדק דאי צ"ח אינו יכול למלוא עדים לקיים שטרו ואמרי' דראובן יכול לטעון מזויף הוא לפי שהוא יודע צבירור אם הוא מזויף אבל שמעון מספק אינו יכול לטעון מזויף הוא אז נ"מ טובא וכן היורשים מספק אינ יכולין לטעון מזויף הוא על שטר שהוציאו על אציהן אע"פ שאין צ"ח יכול לקיימו ואל תתמה א"כ לא שצקת חיי לכל צריה שהרי מן התורה אין צריך שום שטר קיום עדעים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צב"ד ואפי' גזלן מוחזק שהוציא שטר אין ג"ל שצריך קיום דלא אמרינן החתים עדים שאינ מעצמו דאע"פ שהוא חשוד על הממון מירתת לכתוב שטר מזויף פן יכירו צב"ד זיופו הלכך כי תקינו צבנן קיום כנגד טענת שטר מזויף ה"מ כי אמר לוח דקיים ליה צגויה אבל יתמי ולקוחות כנגד טענת של זיוף לא הנריכו חכמים עדי קיום הואיל ולא קים ליה צגויה אם הוא מזויף אם לא ומייתי רבי ראהי מהא דתנן בפ"ק דצ"מ (דף יב:) מלא שטרי חוב אם יש צבן אחריות נכסים לא יחזיר לא לוח ולא לוח מפני שצ"ד נפרעין מהם אין צבן אחריות נכסים יחזיר למלוה מפני שאין צ"ד נפרעין מהם דברי ר"מ ומוקי לה שמואל (שם יג.) שאין חייב מודה ואין צבן אחריות יחזיר דאומר היה ר"מ שטר שאין צו אחריות אפי' מבני חרי לא גבי ויחזיר למלוה ויזכר על פי כלזוחיתו ופרין וניהדר ליה ללוה ללור ע"פ כלזוחיתו של לוח לוח הא קאמר לא היו דברים מעולם והשתא את"ל דטענינן ליתמי ולקוחות מזויף הוא יש צו אחריות נכסים אמאי לא יחזיר אי כשיכול לקיימו ויש לו למלוה עדי קיום אי"כ יחזיר דקושטא קאמר וצדין יגבה דלפריעהי ליכא למיחש דהא קאמר לא היו דברים מעולם וכל האומר לא לימתי כאומר לא פרעתי דמי ואם לא יוכל לקיים מה נוכל להפסיד בחזרתו והלא לא יוכל להוציא על ידו כלום מלוה כי יטעון מזויף וגם מן הלקוחות ויתומים לא יוכל להוציא כי נטעון שצבילם אלא ודאי לא טענינן להו טענת זיוף אע"ג דשאר טענות טוענין ליורש וטוענין ללוקח הכא מוקמינן ליה אדאורייתא כל זמן שאין הלוה עצמו פוסלו לכך לא יחזיר שלא יגבה מן היתומים ומן הלקוחות ומיהו קשה דלכתי אמאי לא יחזיר הא לא יוכל לעולם לגבות על דין לא מיתומים ולא מלקוחות דנהי דמזויף לא טענינן להו מיהו פרוע הוא טענינן להו דאציהם היה נאמן לטעון פרוע מיגו דאי צעי אמר מזויף הוא כענין שמתנינו בהמוכר את הבית צבסור (צ"ב ע. ושם) גבי המפקיד אצל חצירו בשטר דקסבר רב חסדא דכי אמר החרתיו לך דאע"ג דליכא למימר שטרך בידי מאי צעי נאמן מיגו דאי צעי אמר נאנסו ומסיק לימא צבלוגתא שטר כיס היוצא על היתומים דייני גולה אמרי נשבע וגובה כולו ודייני א"י אמרי נשבע וגובה מחלה ומפרש דמ"ד נשבע וגובה מחלה סבר לא מצי א"ל שטרך בידי מאי צעי אית ליה דרב חסדא פי' דטענינן ליתמי החרתי לך הפלגא פקדון הואיל ואציהן היה נאמן כצך מיגו דאי צעי אמר נאנסו ואע"ג דליתמי לא טענינן נאנסו דהא למ"ד נשבע וגובה כולו דמאי א"ל שטרך בידי מאי צעי ולית ליה דרב חסדא מ"מ לפטרו דנימא נאנסו אלא לא טענינן להו נאנסו והיינו טעמא משום דלא כשיחא ואפ"ה טענינן להו למ"ד נשבע וגובה מחלה החרתיו לך אע"פ שאציהן לא היה נאמן אלא מחמת מיגו דאי צעי אמר נאנסו וה"י טענינן להו פרוע הוא אע"ג דאציהן לא היה נאמן אלא מיגו דאי צעי אמר מזויף הוא ומיהו הא לא קשיא מדיי אף ס"ל לשמואל מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו שלא היה אציהן נאמן לומר פרוע מיגו דאי צעי אמר מזויף קאל צהדיא ס"ל לשמואל צמי שמת (שם קנד:) אליבא דר"מ דמוה ד בשטר שכתבו צריך לקיימו ועוד קשה הדבר אם לא חשו להפסיד יתומים ולקוחות שיוכל כל אדם להוציא מידם ע"י זיוף ועל כן נראה לומר שטוענין להם מזויף הוא וההיא דהתם איכא לשנויי עלה דחיישי' שמא יוציא אפי' מלוה גופיה ע"י שימלא קיום וכיון דפסיל ליה ואיתרע ליה צנפילה איכא למיחש ציה אפי' אם יצאו ויכירו החתימות כי שמא דימה חזיף עד שדימה את החתימה לחתימת עדים לגמרי וטעו הדיינים בקיום השטר כי ההיא דגט פשוט (שם קסו.) דלמא ידיה אזרנוקא וכדחיישינן לעיל באלו עברות (דף לו:) גבי שטר ריעא דלא מגבינן ציה אע"ג דאית ליה עידי קיום מכיון דקא מהדר אזיופא אימר זיופי זיוף וכתב ואם תאמר אם כן המוצא שטר שכתבו צו הנפק אמאי יחזיר יניחוש שמא זיוף ודימה החתימות לגמרי הא לא קשיא שהרי יש לנו לחלק צין היכא דטעין לוח מזויף הוא להיכא דלא טעין דהיכא דלא טעין לית לן למיחש משום ריעותא דנפילה ואיכא לאוקומא ההיא דשטר שכתבו צו הנפק צדליתא ללוה דלא טעין מדיי אבל אי הוה טעין זיוף חיישינן דהא אפי' תוקמא לההיא דלא יחזיר דחיישינן לזיוף דווקא בלא עדי קיום השטר משום הפסד יתומים ולקוחות הוא דחיישינן דלא טענינן להו מזויף מ"מ תיקשי מדאמר שמואל התם המוצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים ואמאי יניחוש להפסידא דיתמי כיון דלא מקויים אלא אית לן למימר כגון דליתיה ללוה דלא טעין מזויף ולהכי לא חיישינן לזיוף והואיל וכן כי מפרשין נמי דטעמא משום דחיישינן שמא יוציא אפי' מלוה עצמו ע"י קיום והוא אינו ראוי להכשירו משום ריעותא דנפילה וטענת לוח לא קשיא נמי ההיא דשטר שכתבו צו הנפק דהא איכא נמי לאוקמא צדליתיה ללוה ולא טעין מידיי אבל אי טעין לוח מזויף הוא לא יחזיר כיון דנפל איתרע ליה אי נמי כיון דמקויים דקדקו ציה צית דין ולא אחרע צנפילה ואפילו פסיל ליה לוח ואמר מזויף הוא יחזיר וההיא דמנא שטר חוב כשאינו מקויים וכולי האי לא חיישינן שזיוף חתימת העדים וחתימת הדיינים. מ"ר. ויש להביא ראייה דטענינן שפיר ליתמי מזויף מהא דאמרין בסוף פרק גט פשוט (צ"ב ענד:) דלמר רב הונא שכיצ מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני צידי נאמן חזקה אין דאם עושה קנוניה על ההקדש ופרין וכי אדם עושה קנוניה על צניו דרב ושמואל דאמרי תרוייהו שכיצ מרע שאמר מנה לפלוני צידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ומסיק דרב הונא מיירי צדנקיט שטר מקויים ורב ושמואל צדנקיט שטר שאינו מקויים אמר תנו קיימיה לשטריה לא אמר תנו לא קיימיה לשטריה פירוש דשמא שלא להשביע את צניו אמר כן ואם תמנא לומר דלא טענינן מזויף מ"מ יגבה דהא נקיט שטרא ולא מצי אמרי מזויף הוא ואין נראה לדחות דמיירי צדלא מת דהא נותנין קאמר משמע דאיתמי קאמר:

מי שהיה נשוי פרק עשירי כתובות

אבל שבב בינונית דכוותה מצי א"ר הנחתי דך מקום לגבות ממנו. לאו דווקא קאמר האי לישנא דלא שיך לומר הכי אלא לגבי צעלים ולא לגבי לוקח ראשון ועיקר טעמא לא היה אלא משום מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו והוא היה יכול לדחותו אצל צינונית אחרת דכוותה אבל לא שציק צינונית דכוותה לא מצי לדחותו אצל זיבורית דראשון נמי לא היה יכול לדחותו אצל זיבורית דאי משום אי שמקת שמקת ואי לאו מהדרנא שטרא דזיבורית למריה כדאמרין בפ"ק דצ"ק (דף ט. ושם) גבי מכר לאחד או לשלשה כאחד נכנסו תחת הצעלים הא אוקימנא התם ציתמי והך דהכא מייתי בתר הכי ומסתמא מיירי נמי ציתמי:

אבל שבב בינונית דכוותה מצי א"ל הנחתי לך מקום לגבות הימנו ^(א) אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ואתא בעל חוב דראובן וקטריף לה מיניה דינא הוא דאזיל ראובן ומפצי ליה ולא מצי אמר ליה לאו בעל דברים ידי את משום דאמר ליה דמפקת מיניה עלי הדר ^(א) ואיכא דאמרי אפילו שלא באחריות נמי דאמר ליה לא יחא לי דתהוי ליה לשמעון תרעומת עלי אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון

בסוף פ"ק דמכות (דף י.) דאמר אילעא וטוביה קרידי דערבא הוו סבר רב פפא למימר גבי לוח ומלוה רחיקי הוו אמר ליה רב הונא צריה דרב יהושע לרב פפא אי לימיה ללוה לאו בתר ערבא אזיל ואין לומר דנפקא מינה כגון שהעדים המקיימין את השטר של צעל חוב קרובים לראובן ואין קרובים לשמעון ואי לא היה ראובן צעל דברים יכולים לקיימו הא נמי לאו מלתא היא מטעם דפרשישית דאפי' משתעי דינא צהדי שמעון לא מנא מקיימי ליה כיון דאי טריף ליה מיניה בתר ראובן אזיל ועוד דמסיק איכא דאמרי אפי' שלא באחריות נמי כו' הא אפי' איכו גופיה אמרינן צב"ז (דף מט. ושם) המוכר שדה שלא באחריות מעיד לו עליה אי אית ליה ארעא אחריתי דליכא למימר להעמידה לפני צעל חוב עמיד ולא היו פסול משום תרעומת כ"ש קרובים שלא יהיו פסולים משום תרעומת וליכא למימר דנפקא מיניה לענין שצועה דראובן יודע אם פרע לו אם לא ויכול לומר לו אשתבצ לי דלא אשתבצ לי דלא פרעתך דכפי' הקונטרס אבל שמעון אינו יודע ואינו רואה לטעון שקר דהא בללוה הכי צריך שצועה כדין הלא ליפרע מנכסים משועבדים דלא יפרע אלא שצועה ומיהו י"ל דנ"מ דיכול לומר אשתבצ לי דלא פרעתך כדפירש בקונטרס וכגון שמחל לו שמעון שצועה הבא ליפרע מנכסים משועבדים ורבי היה מדקדק דאי צ"ח אינו יכול למלוא עדים לקיים שטרו ואמרי' דראובן יכול לטעון מזויף הוא לפי שהוא יודע צבירור אם הוא מזויף אבל שמעון מספק אינו יכול לטעון מזויף הוא אז נ"מ טובא וכן היורשים מספק אינ יכולין לטעון מזויף הוא על שטר שהוציאו על אציהן אע"פ שאין צ"ח יכול לקיימו ואל תתמה א"כ לא שצקת חיי לכל צריה שהרי מן התורה אין צריך שום שטר קיום עדעים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צב"ד ואפי' גזלן מוחזק שהוציא שטר אין ג"ל שצריך קיום דלא אמרינן החתים עדים שאינ מעצמו דאע"פ שהוא חשוד על הממון מירתת לכתוב שטר מזויף פן יכירו צב"ד זיופו הלכך כי תקינו צבנן קיום כנגד טענת שטר מזויף ה"מ כי אמר לוח דקיים ליה צגויה אבל יתמי ולקוחות כנגד טענת של זיוף לא הנריכו חכמים עדי קיום הואיל ולא קים ליה צגויה אם הוא מזויף אם לא ומייתי רבי ראהי מהא דתנן בפ"ק דצ"מ (דף יב:) מלא שטרי חוב אם יש צבן אחריות נכסים לא יחזיר לא לוח ולא לוח מפני שצ"ד נפרעין מהם אין צבן אחריות נכסים יחזיר למלוה מפני שאין צ"ד נפרעין מהם דברי ר"מ ומוקי לה שמואל (שם יג.) שאין חייב מודה ואין צבן אחריות יחזיר דאומר היה ר"מ שטר שאין צו אחריות אפי' מבני חרי לא גבי ויחזיר למלוה ויזכר על פי כלזוחיתו ופרין וניהדר ליה ללוה ללור ע"פ כלזוחיתו של לוח לוח הא קאמר לא היו דברים מעולם והשתא את"ל דטענינן ליתמי ולקוחות מזויף הוא יש צו אחריות נכסים אמאי לא יחזיר אי כשיכול לקיימו ויש לו למלוה עדי קיום אי"כ יחזיר דקושטא קאמר וצדין יגבה דלפריעהי ליכא למיחש דהא קאמר לא היו דברים מעולם וכל האומר לא לימתי כאומר לא פרעתי דמי ואם לא יוכל לקיים מה נוכל להפסיד בחזרתו והלא לא יוכל להוציא על ידו כלום מלוה כי יטעון מזויף וגם מן הלקוחות ויתומים לא יוכל להוציא כי נטעון שצבילם אלא ודאי לא טענינן להו טענת זיוף אע"ג דשאר טענות טוענין ליורש וטוענין ללוקח הכא מוקמינן ליה אדאורייתא כל זמן שאין הלוה עצמו פוסלו לכך לא יחזיר שלא יגבה מן היתומים ומן הלקוחות ומיהו קשה דלכתי אמאי לא יחזיר הא לא יוכל לעולם לגבות על דין לא מיתומים ולא מלקוחות דנהי דמזויף לא טענינן להו מיהו פרוע הוא טענינן להו דאציהם היה נאמן לטעון פרוע מיגו דאי צעי אמר מזויף הוא כענין שמתנינו בהמוכר את הבית צבסור (צ"ב ע. ושם) גבי המפקיד אצל חצירו בשטר דקסבר רב חסדא דכי אמר החרתיו לך דאע"ג דליכא למימר שטרך בידי מאי צעי נאמן מיגו דאי צעי אמר נאנסו ומסיק לימא צבלוגתא שטר כיס היוצא על היתומים דייני גולה אמרי נשבע וגובה כולו ודייני א"י אמרי נשבע וגובה מחלה ומפרש דמ"ד נשבע וגובה מחלה סבר לא מצי א"ל שטרך בידי מאי צעי אית ליה דרב חסדא פי' דטענינן ליתמי החרתי לך הפלגא פקדון הואיל ואציהן היה נאמן כצך מיגו דאי צעי אמר נאנסו ואע"ג דליתמי לא טענינן נאנסו דהא למ"ד נשבע וגובה כולו דמאי א"ל שטרך בידי מאי צעי ולית ליה דרב חסדא מ"מ לפטרו דנימא נאנסו אלא לא טענינן להו נאנסו והיינו טעמא משום דלא כשיחא ואפ"ה טענינן להו למ"ד נשבע וגובה מחלה החרתיו לך אע"פ שאציהן לא היה נאמן אלא מחמת מיגו דאי צעי אמר נאנסו וה"י טענינן להו פרוע הוא אע"ג דאציהן לא היה נאמן אלא מיגו דאי צעי אמר מזויף הוא ומיהו הא לא קשיא מדיי אף ס"ל לשמואל מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו שלא היה אציהן נאמן לומר פרוע מיגו דאי צעי אמר מזויף קאל צהדיא ס"ל לשמואל צמי שמת (שם קנד:) אליבא דר"מ דמוה ד בשטר שכתבו צריך לקיימו ועוד קשה הדבר אם לא חשו להפסיד יתומים ולקוחות שיוכל כל אדם להוציא מידם ע"י זיוף ועל כן נראה לומר שטוענין להם מזויף הוא וההיא דהתם איכא לשנויי עלה דחיישי' שמא יוציא אפי' מלוה גופיה ע"י שימלא קיום וכיון דפסיל ליה ואיתרע ליה צנפילה איכא למיחש ציה אפי' אם יצאו ויכירו החתימות כי שמא דימה חזיף עד שדימה את החתימה לחתימת עדים לגמרי וטעו הדיינים בקיום השטר כי ההיא דגט פשוט (שם קסו.) דלמא ידיה אזרנוקא וכדחיישינן לעיל באלו עברות (דף לו:) גבי שטר ריעא דלא מגבינן ציה אע"ג דאית ליה עידי קיום מכיון דקא מהדר אזיופא אימר זיופי זיוף וכתב ואם תאמר אם כן המוצא שטר שכתבו צו הנפק אמאי יחזיר יניחוש שמא זיוף ודימה החתימות לגמרי הא לא קשיא שהרי יש לנו לחלק צין היכא דטעין לוח מזויף הוא להיכא דלא טעין דהיכא דלא טעין לית לן למיחש משום ריעותא דנפילה ואיכא לאוקמא ההיא דשטר שכתבו צו הנפק צדליתא ללוה דלא טעין מדיי אבל אי הוה טעין זיוף חיישינן דהא אפי' תוקמא לההיא דלא יחזיר דחיישינן לזיוף דווקא בלא עדי קיום השטר משום הפסד יתומים ולקוחות הוא דחיישינן דלא טענינן להו מזויף מ"מ תיקשי מדאמר שמואל התם המוצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים ואמאי יניחוש להפסידא דיתמי כיון דלא מקויים אלא אית לן למימר כגון דליתיה ללוה דלא טעין מזויף ולהכי לא חיישינן לזיוף והואיל וכן כי מפרשין נמי דטעמא משום דחיישינן שמא יוציא אפי' מלוה עצמו ע"י קיום והוא אינו ראוי להכשירו משום ריעותא דנפילה וטענת לוח לא קשיא נמי ההיא דשטר שכתבו צו הנפק דהא איכא נמי לאוקמא צדליתיה ללוה ולא טעין מידיי אבל אי טעין לוח מזויף הוא לא יחזיר כיון דנפל איתרע ליה אי נמי כיון דמקויים דקדקו ציה צית דין ולא אחרע צנפילה ואפילו פסיל ליה לוח ואמר מזויף הוא יחזיר וההיא דמנא שטר חוב כשאינו מקויים וכולי האי לא חיישינן שזיוף חתימת העדים וחתימת הדיינים. מ"ר. ויש להביא ראייה דטענינן שפיר ליתמי מזויף מהא דאמרין בסוף פרק גט פשוט (צ"ב ענד:) דלמר רב הונא שכיצ מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני צידי נאמן חזקה אין דאם עושה קנוניה על ההקדש ופרין וכי אדם עושה קנוניה על צניו דרב ושמואל דאמרי תרוייהו שכיצ מרע שאמר מנה לפלוני צידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ומסיק דרב הונא מיירי צדנקיט שטר מקויים ורב ושמואל צדנקיט שטר שאינו מקויים אמר תנו נותנין קיימיה לשטריה לא אמר תנו לא קיימיה לשטריה פירוש דשמא שלא להשביע את צניו אמר כן ואם תמנא לומר דלא טענינן מזויף מ"מ יגבה דהא נקיט שטרא ולא מצי אמרי מזויף הוא ואין נראה לדחות דמיירי צדלא מת דהא נותנין קאמר משמע דאיתמי קאמר:

מסורת הש"ס

א' צ"ק ח: ע"ש צ"מ יד. ע"ש.



מוסף רש"י

ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות. אם יטרפוה ממנו יטלנו לו (ב"ם יד.). דינא הוא דאזיל ראובן ומפצי ליה. וקמשתי דינא צהדיה דפעל חוב לסלקו מאלוה קרקע צבירים, אם יש לראובן שום חציעה על צעל חוב לומר פרעתך, קציינא לן במסתמ טענות (מא.) דאע"ג דנקיט שטרא אי א"ל אשתבצ לי דלא פרעתך, נשם אשתבועי (ב"ק ח:) ועם הגירסא וקמשחתי דינא בהדיה ובגמיי' ב"ם יד.) או כן וכן יש עלין חציעה ואני מנכס חוב זז תמחו (ב"ם שם.) ולא מצי אמר צהדיה דפעל חוב ללוקח, לאו בעל דברים דידי את. בקרקע זו שצבר תמה משחקן ואלא שיעבדי קטלוגא (ב"ק ח:) קרקע שמעון אינו טעל, אם יש לך חציעה עלי העמדי דין (ב"ם יד.). משום דאמר ליה דמפקת מיניה עלי הדר. מה שאתה מוציא משמעון יחזור עלי, הכי קבלמי עלי אחריות (ב"ק ח:).



תוספות רי"ר (המשך) פרעתי אותך אבל אתה חייב לי כך וכך ממקום אחר או תוציאם בחובך או תשבע לי עליהם זו הטענה ראובן יכול לישעון ולהשביע מפני שהוא טענת ברי ואין ב"ח גובה חובו ממנו עד שישבע לו אבל שמעון מפני שהוא טענת ברי אלא אומר לו כך וכך א"ל ראובן א"י לטעון במה שאינו כמור לו לא טעמן אלא טורף וגובה ממנו בלא שבועה ודוקא כטבא ב"ח לגבות חובו מראובן אז יכול ראובן לטעון לו ולהשביע ואי לא ישבע לו לא יגבה ממנו אבל אם ב"ח לא תבעו לראובן אלא ראובן תובע לב"ח ואומר לו השטר המתיין עד שאחבעך אני בשטרי ואז תטעני לי זאת השטנה ועד שלא אחבע לך לא תפרע לי ותכשיו שאינו תובע ראובן ותובע את שמעון ובא ראובן לטעון על ב"ח שיקרענו מחמת אותה החביעה הייתי אומר שאומר לו ב"ח אני איני תובעך הנח לי לגבות משמעון ואח"כ תחבעני דא"ל ראובן דאי פסקת מיני' עלי ידידי הדר ואילו היית תובע אותי דמי וכמו שאם היית תובע אותי לא היית יכול לגבות ממני עד שתשבע לי באותה החביעה גם משמעון איני מניחך לגבות עד שתשבע